

FIATAL OLVASÓK KLUBJAI — MŰVELŐDÉSI KÖRÖK

A KISZ kongresszus alkalmából érdemes számbavenni azt az eleven, sajátos nevelőmunkát, amely a Szabó Ervin kerületi könyvtárakban évek óta eredményesen folyik. A Fiatal Olvasók Klubjai nem annyira újszerűségükkel lepnek meg, mint inkább *állandóvá vált tudatos művelődési tevékenységükkel*. Nem csodaszerként ható új népművelési formáról van szó, hanem következetes szervezőmunkával, *pedagógiai gondossággal* létrehozott művelődési alkalmakról. Még ennél is többről: olyan könyvtári csoportos foglalkozásokról, ahol a fiatalok érdeklődését fokról-fokra és rendszeresen, vonzó eszközökkel és módon irányítjuk a társadalom kérdéseinek, a tudomány, az irodalom, a művészet eredményeinek, maradandó és embertformáló alkotásainak megismerésére. A fiatal olvasók klubszerű formában tevékenykedő művelődési köreinek *természetes otthona a könyvtár*. Ezer szállal kapcsolódnak a könyvekhez, a könyvtár mindennapi életéhez. Létrehozásuk tehát mindenhol lehetséges, ahol könyvtár és az ügyet megérintő könyvtáros van.

HOGYAN JÖTTEK LÉTRE A FIATAL OLVASÓK KLUBJAI A SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR KERÜLETI KÖNYVTÁRAIBAN?

Jelenleg huszonhat kerületi könyvtárban működik rendszeresen ilyen klub. Volt már ennél több is. Egyes könyvtárakban azonban több ok miatt is elhaltak a jól induló kezdeményezések. A körök elsorvadása többnyire könyvtárosok változásával, könyvtárak hosszabb időre való bezárásával függ össze. Előfordult az is, hogy nem törődtek eléggé a fiatalok kívánságaival, nem építettek tevékeny közreműködésükre, ezért a fiatalok lassanként elmaradoztak.

Arra azonban még több példánk van, hogy a könyvtár körülményeinek időleges rosszabbodása ellenére együtt maradtak a klubok. Ez már azon is múlik, mennyire

sikerült őket közös élményekkel összekovácsolni, megmaradt-e a könyvtárosban a lankadatlan felelősségérzet a fiatalok érdekében végzett munka iránt.

A csoportos foglalkozások régóta fontos területét jelentik a közművelődési könyvtárak propaganda és nevelőmunkájának. Az esetlegesen, egyes alkalmakkor szervezett író-olvasó találkozók, ankétok, ismeretterjesztő előadások néha felvillanyozó sikereket hoztak, máskor azonban részvétlenségbe posványosodtak. Ennek okát abban kerestük, hogy nem mindig azok voltak hivatalosak ezekre a könyvtári megmozdulásokra, akikben buzgott a tudás és élmény utáni vágy, legtöbbször a meghívott olvasók minden *előkészület nélkül* jöttek el, s ezért bizonytalan volt a csoportos foglalkozás sikere, a könyvtárosok maguk is egyetlen, néha szükségből szervezett akciónak tekintették a rendezvényt. Megfogant bennük az a gondolat, hogy olyan *csoportos foglalkozások sorozatát kellene megszervezni, amelynek témái az olvasók egy meghatározott rétegének igényére épülnek*, ezért a tematika és a résztvevőket kiválasztó gondos szervezőmunka segítségével arra törekedtünk, hogy az egyes témák feldolgozásában kezdettől fogva ugyanazok vegyenek részt. Régebbi tapaszt-

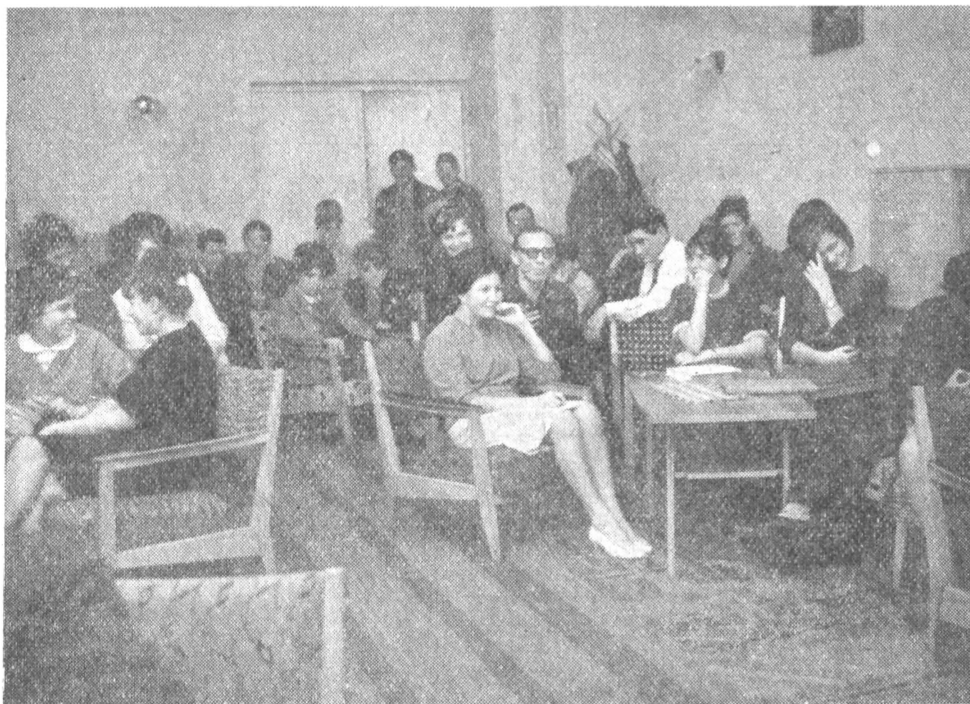
A soroksári klubest egyik résztvevője
(Jánosi Ferenc felv.)

Csernus Mariann előadói estje a soroksári Szabó Ervin Könyvtár keretében működő klubnál
(Jánosi Ferenc felv.)

talatainkból tudtuk, hogy az olvasók többsége olyan megmozdulásban vesz részt szívesen, amelyhez közreműködésével maga is hozzájárult. Már az első próbálkozásokban is arra törekedtünk, hogy az első összejövetelet nagyon gondosan készítsük elő, ismerjessük a folyamatos programot, vegyük figyelembe a résztvevők javaslatait, kívánóságait, kezdeményezésünket növezzük közös üggyé, adjunk teret az egyéni próbálkozásoknak, legyen sok apró közös és egyénre szabott feladat. A legfontosabb és *legalkalmasabb olvasórétegnek a 14—20 éves fiatalokat véltük, akik élénken reagálnak minden olyan próbálkozásra, amelyben jóra való törekvésük, lelkes tettvágyuk fogódzóra lel.*

E megfontolások alapján először azokban a kerületi könyvtárakban próbálkoztunk, ahol korábban már működtek irodalmi körök. Gondoltuk, inkább lesz ott táptalaja a kluboknak. Elképzelésünk beigazolódtott: a soroksári, a Gutenberg téri könyvtárban nagyobb nehézség nélkül újra fellendült a munka. Azzal a mindenképpen szükséges változtatással, hogy nem csupán az irodalmi érdeklődésű fiatalokat verbuváltuk, hanem mindazokat, akikben buzgott a közös művelődés utáni vágy. Hamarosan kiderült, hogy középiskolások, munkásfiatalok, ipari tanulók, lányok és fiúk egyaránt szívesen kapcsolódnak a kis közösség tevékenységébe, mert attól látóköriük szélesedését, egyirányú érdeklődésük színesedését várják. Ugyanakkor — és ezt nagyon kell hangsúlyoznunk! — *megértő barátokat kerestek, akik a felszínes szórakozás helyett értelmesebb, tartalmasabb szabadidő eltöltésre törekcszenek.* Az előre elkészített program, a neves és hozzáértő előadók és vitavezetők, a meghatározott időközben napirendre tűzött témák és a rendszeres könyvtári baráti találkozók lehetősége *igen jó légkört teremtett, sokan jelentkeztek a programok megvalósításában való közreműködésre is.* Meggyökeresedtek az első klubok, s ez serkentőleg hatott újabbak szervezésére. Igazában minden azon múltott, *akadnak-e könyvtárosok, akik megértik és megérik ennek a munkának a szépségét, vállalják-e ezt a nagy türelmet, sok elfoglaltságot, állandó fejtörést igénylő munkát.* És akadtak! Ez a siker legfőbb titka. Egyik-másik, újabb és újabb módszereket alakítva ki, három-négy éve végzi szüntelen odaadással a klubok irányítását. Ez az, ami a fiatalokat is megtartja és újabb lendületet kölcsönöz a kis közösségeknek.

A soroksári klubest közönsége (Jánosi Ferenc felv.)

A KLUBOK PROGRAMJA, A MŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉG TARTALMA

Magunk között úgy szoktuk mondani, hogy minden a programon múlik. Ez az igazság persze féligazság, hiszen a legszebb program is hatástalan marad, ha a megvalósítás módja nem felel meg a klubtagok életkori sajátosságainak, műveltségi szintjének és vérmérsékletének. A programon mégis nagyon sok múlik. Összeállításában figyelembe kell vennünk a fenti tényezőket. Szinte közös törvényünké vált, hogy minden klubban tudományos, irodalmi és művészeti témákat, politikai beszélgetéseket, közös felolvasásokat egyaránt tervbe vegyünk. Gondosan ügyelünk arra, hogy egy-egy téma alapos feldolgozására sor kerülhessen, ugyanakkor az egymás után következő foglalkozások változatosak legyenek. Ha például képzőművészeti előadásra került sor, akkor ezt megelőzte a képzőművészettel való ismerkedés, ajánlott könyvek vagy tárlatlátogatások révén. Az egyik klub programjában a mai magyar prózairodalom került a tematikába. Ezt az előadást, amely arra volt hivatva, hogy elmélyítse az eddig olvasottakat és megtanítsa a fiatalokat arra, hogyan kell *kritikával szemlélni* mai irodalmunk tehetséges alkotásait, megelőzte egyes könyvek elolvasása és vitában való közös feldolgozása.

Több esetben — pl. a Shakespeare-ről tartott előadás után — az összejövetel során beszéltek meg a kör tagjai, hogy közösen megnéznék néhány darabot. Ez alkalmat nyújtott arra, hogy a színművészet kérdéseiről is szó essék. Az előadásokon kívül a klubprogram szerves része a *színházlátogatás, az olvasás, a közös filmnézés, a tárlatlátogatás*. Mindezek a legváltozatosabb probléma-felvetésre adnak módot.

Az előadások és viták mellett nagy jelentőségük van — éppen a közösségi érzés erősítése, a barátság elmélyítése és az együtteselevkés szempontjából — a havonta vagy kéthavonta megrendezett kötetlen klub-foglalkozásoknak. Ezek csak abban az értelemben kötetlenek, hogy nem előadások és viták kerülnek középpontjába. Igazában azonban pontosan ugyanúgy előre megtervezett foglalkozások, mint a többiek. A klub-foglalkozásokon (egyes helyeken turmix-estnek, játék-estnek stb. nevezik) több tere nyílik az egymással való ismerkedésnek, a rögtönzéseknél. Itt derül ki, ki tud jól szavalni, kinek van készsége élményszerű felolvasásra, ki tud közös éneklést, közös játékot kezdeményezni. A társas-játékok, vagy kisebb csoportokban folytatott beszél-

getések, a közös lemez-hallgatás, vagy magnó felvételek készítése, a folyóiratok megjelent új számainak ismertetése gazdagítja a klub-programot és előbbre viszi a zökkenőt, a kevésbé sikeres programok ellenére is az egész együtttest.

Szokássá vált, hogy az előadásokhoz bibliográfiát adnak, cikkek elolvasását javasolják. Gyakran éppen az ilyen közlések és javaslatok szülik a klubtagok vállalkozásait: egyik felajánlotta, hogy szívesen beszámol pl. Garai Gábor legújabb verseskötetéről; a 22. sz. könyvtár egyik klub-tagja természettudományos előadásra jelentkezett; a soroksári klubban a tagok maguk tartottak vita indító előadást zenetörténeti, képzőművészeti, irodalmi, építőművészeti és technikai témákból.

Mindezt természetesen édes kevés abból, amit ezeknek a kluboknak a programja és tevékenysége jelent a fiatalok életében, valamint a könyvtár nevelőmunkájában. Csak arra jó, hogy a lehetőségeket felvillantsuk. Am kiderülhet ebből is, hogy milyen hasznos és fontos könyvtári tevékenység ez. Mindenütt, még a legkisebb faluban is akadnak hozzáértő pedagógusok, orvosok, mezőgazdászok, egyéb szakemberek, akik a könyvtáros felkérésére készségesen nyújtanak segítséget a klubok életének tartalmasabbá tételéhez. Olyan próbálkozások is eredményt hoznak, mint a tapasztaltabb és műveltebb olvasók beszámolóit az általuk olvasott könyvekről. Tapasztalatunk szerint nagy sikere lehet egy-egy novella közös felolvasásának, versek és kritikák közös elemzésének. A fiatalok képezik azt a legbiztosabb tartalékot, amelyre mindig számítani lehet. A középiskolások tulajdonképpen — egy bizonyos szinten — maguk is képesek egyes témák feldolgozására és a közösség előtt való elmondására. Ahol tehát nincs sokkal több lehetőség, a klubvezető könyvtáros ezzel is bőven élhet.

A klubok megszervezése tehát eredményes vállalkozás, és egy a sok közül, ami a rendszeresen olvasó emberek neveléséhez jó eszköz lehet. Szeretnénk, ha a mi próbálkozásunk másokat is tettekre serkentene és a művelődő fiatalok sok száz „fiatal olvasók klubja”-ban találják meg a közös művelődés lehetőségeit.

Mikó Zoltán

A gyermekkönyvtárak „felnőttesítése”

A 13—14 éves gyermekeket már nem csak a gyermekkönyvek érdeklik. Számos olyan felnőtt szépirodalmi és ismeretterjesztő könyv van, amelyeknek olvasását nyugodtan ajánlhatjuk az általános iskola felső osztályába járó fiúknak és lányoknak is. Az elmúlt években rendszeresen bővítették a gyermekkönyvtárakat az ilyen könyvek választékát. A „Válogatás a felnőttek irodalmából” elnevezésű szépirodalmi csoportban megtalálhatók a könnyebb klasszikus regények, a versek között a magyar és külföldi nagy költők válogatott, vagy összes művei; az ismeretterjesztő művek közé pedig egyre több felnőtt szakkönyv kerül. A gyermekkönyvtárak kézikönyvtárának most kiadott jegyzékében többségben vannak a felnőtt művek. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekkönyvtár ki tudja elégíteni a nagyobb gyermekek sokféle természet-tudományos, technikai, művészeti érdeklődését.

A felnőtt könyvek beszerzése arra is alkalmas, hogy enyhítse a választék bővítésének gondjait a gyermekkönyvtárban. Állandó panaszokat hallunk, különösen a nagy gyermekkönyvtárak könyvtárosaitól, hogy kevés féle gyermekkönyv jelenik meg, a megjelentek közt

is sok az utányomás, vagy régebbi művek új kiadása. A többpéldányos beszerzés hovatovább elszínteleníti a könyvállományt, csökkenti az olvasási kedvet. Ezért is kell bátran válogatnunk a felnőtt könyvek közül, bár tudjuk, hogy ezzel csak a legnagyobb és legfejlettebb gyermekolvasók könyveinek választéka fog bővülni.

Sok gyermekrészes könyvtárosának meg kell még küzdenie a vezetők aggályaival, hogy ezeket a „drága” felnőtt könyveket oda lehet-e adni a gyerekeknek? Ráadásul a szubjektív akadályokon kívül a beszerzési keretek szűkös volta is hátráltatja a kívánt fejlesztést.

Egy-két év múlva bizonyára minden gyermekkönyvtárnak gazdag választéka lesz a felnőtt könyvekből. Az *Új könyvek* című tájékoztató „csillagos” jelölése is segíteni fogja ezt a fejlődést.

De a beszerzéssel egymagában még nem valósítottuk meg a 13—14 évesek jobb könyvtári ellátását. Tudomásukra is kell hozni ezeknek a gyerekeknek, hogy milyen könyveket szereztünk be éppen önék. S meg kell mutatnunk, hogy tanulásukat és egyéni érdeklődésüket hogy segítik a gyermekkönyvtár felnőtt könyvei.